

ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΜΑΣ

Η ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΛΕΞ. ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΥ

Τι γράφει ο φίλατος του συμφοιτητής Βουρδουμπάκης. Πώς ζούσε ο Κουμουνδούρος ως φοιτητής. Τό δωμάτιό του. 'Η μελέτες του. Τι βιβλία διάβαζε. 'Ο Δημοσθένης κι' ο Μιραμπαύ. 'Η άπαστρωσή του για τὸ σχολαστικισμό. Πώς ἐγύφτεσε τούς φίλους του. 'Ενα ἀνεκδέκτο πού δείχνει τὴν ὑπέροχη χρυσή καρδιά του, κτλ. κτλ.

ΙΑ ἀπὸ τὶς πὸ μεγάλες πολιτικὲς μορφές τῆς νεοτέρης Ἑλλάδος εἶνε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Κουμουνδούρος.

Τὴ φοιτητικὴ ζωὴ τοῦ Κουμουνδούρου ἀπὸ τὸ 1839 ὡς τὸ 1841 μᾶς τὴν περιγράφει ἕνας Κρητικὸς συμφοιτητὴς του, ὁ Χ. Βουρδουμπάκης, ὁ ὁποῖος συνάδεται στενότερα μαζὺ του. 'Απὸ τὸ σημεῖο αὐτοῦ Βουρδουμπάκη φαινεταὶ ὅτι ἀπὸ παιδί ἀκόμα ὁ Κουμουνδούρος εἶχε τὰ προτερήματα τῆς σοβαρότητος καὶ εὐθύτητος, πού τὸν ἐξαοραστήριζαν σ' ἅλο τὸ πολιτικὸ τὸ στάδιο ἀργότερα.

'Ο Κουμουνδούρος δὲν ἦταν σὸν τὸν συμφοιτητὴν ὡς φοιτητὴς, πού διαδύονταν τὸν περισσότερο καιρὸ πού σὲ διασκεδάσεις καὶ ἐν γένει σ' ἀπασχολήσεις πού δὲν ἔχουν καμιά σχέση μὲ τὸ Πανεπιστήμιον. Οἱ φοιτηταὶ, πρὸ ἐνὸς περὶτου αἰῶνος, δὲν ἐσῶγχαναν στὰ καφενεῖα, ἀλλὰ μελετοῦσαν, κλεισμένοι στὰ δωμάτια τους ἢ παρακολούθουν τὶς παραδόσεις. Μόνες φοιτητικᾶς διασκεδάσεις τότε ἦσαν κανένα περιπάτος σπὴν ἐξοχῇ ἢ ἡ ἐπισκέψεις μεταξὺ τῶν ἀπαιδαστῶν, τὸν ὁποῖον ἐνδιέφερε περισσότερο ἀπὸ τὸν ἔφοιτα ἢ πολιτικῇ.

***

'Ο Κουμουνδούρος, μολοντὸν κατήγετο ἀπὸ ἀρχοντικὴ οἰκογένεια, δὲν εἶχε ὅμως ἄρθρα τὰ μέρα τῆς ζωῆς, γιατί ἡ οἰκογένειά του εἶχε ἴσαστει μεγάλες καταστροφές κατὰ τὴν Ἐπανάστασι καὶ εἶχε καταφύγει πρόσφρι στὸ Ναύπλιο. 'Ὡς φοιτητὴς λοιπόν, ὁ Κουμουνδούρος κατοικοῦσε σ' ἕνα δωμάτιο σμὰ στὴ Μητρόπολι, εἶχε δὲ φέρει μαζὺ του ὡς ἀκόλουθὸ του καὶ ἕμισπο ὑποθήκη τὸν ἕνα Μανδύτη φρονεταλλοφόρο, ἀφοσιωμένον τιμὰ σ' αὐτόν. Ζούσε λιπότατα. 'Απὸ χαρακτηριστὸς ἦταν συγκεντρωμένος στὸν ἑαυτὸ του. 'Ο καλύτερός του φίλος ἦταν τὰ βιβλία, μὲ τὰ ὁποῖα περνοῦσε φρες εὐνημένως.

Τὸ δωμάτιό του ἦταν ἀπλοῦστατο. Δὲν εἶχε παρὰ τὰ ἀπλοῦστα χρειαθῆ. Τὸ κρεβάτι του ἀπετελεῖτο ἀπὸ... δυὸ στρίποδα ξύλινα! Στὸ ἀπὸ αὐτὸ κρεβάτι συνήθιζε νὰ μένη ξεπλωμένος ἐπὶ ὄρες καὶ νὰ διαβάξη. 'Οσάκις πῆγαινε ὁ φίλος του Βουρδουμπάκης νὰ τὸν ἐπισκεφθῆ, τὸν εἰρῶσε γελαστὸ καὶ εὐδιάθετο.

Τὰ βιβλία διάβαζε ὁ Κουμουνδούρος; Ἐνε ἐνδιαφέρον νὰ ἔξη κανεὶς τὴ βιβλία προτιμῶν οἱ μεγάλοι ἄνδρες σπὴ νεανική τὸν ἡλικία.

Κατὰ τὸ φίλο του λοιπὸν Βουρδουμπάκη, ὁ Κουμουνδούρος πολὺ λίγο ἐνδιαφερόταν γὰ φιλολογικᾶς μελέτες. Κυρία μελέτη καὶ τέχνη του ἦταν ἡ ἀνάγνως τῶν ἔργων τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Πλουτάρχου ἀπὸ τούς Ἑλληνας. Ἐξαιρετικῇ ἀγάτῃ εἶχε ἐπίσης σπὶς ἀγορεύσεις τοῦ περιφήμου Γάλλου πολιτικοῦ τῆς Γαλλικῆς ἐπανάστασης Μιραμπαύ, ὁ ὁποῖος σπὴ ῥητορικῆς ἐθεοφῶτε δεύτερος Δημοσθένης.

— Διαβάξω αὐτὰ τὰ βιβλία, ἔλεγε ὁ Κουμουνδούρος στὸ Βουρδουμπάκη, γιατί οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς μοῦ δύνουν τὴν εἰκόνα τοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς πολιτείας τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, ὁ δὲ Μιραμπαύ μὲ ποτίζει μὲ τὶς νέες πολιτικᾶς ἀρχές, πού γεννήθηκαν ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ ἐπανάστασι.

Καὶ συνέχισε :

— Ἐνε θαυμάσιος, φίλε μου, ὁ Δημοσθένης, ἀλλὰ κωρᾶζει τὸ διάβασμά του, γιατί μὲ ὑποχρεώνει νὰ μελετῶ γιὰ νὰ καταλάβω τὸ ἔπος τῶν ἰδεῶν του καὶ τὰ κάλλη τοῦ λόγου του. Γ'ν' αὐτὸ προτιμῶ τὸν Μιραμπαύ, τὸ νεώτερο Δημοσθένη, ὁ ὁποῖος μὲ τέρπει. Μπορῶ ἀκόπως νὰ τὸν παρακολουθῶ καὶ μὲ μεταφέρει σὲ νέους κόσμους ἰδεῶν. Μοῦ δίνει τὶς ἀρχές τῆς νέας κοινωνίας πού βασίζεται σπὴν ἰδέα τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀτόμων.

Μολταῦτα, ὁ Κουμουνδούρος δὲν ἦταν καθόλου σχολαστικῶς. Ἀηδίας τὸν σχολαστικισμὸ καὶ δὲν ἰπέφερε τὰ ἀνοῦστα ξαναμοσμήματα τῶν δασκάλων.

'Ο Ἀλέξανδρος Κουμουνδούρος

Μιά μέρα, ὁ φίλος του Βουρδουμπάκης ἔφτασε στὸ δωμάτιο κατενθουασμένος καὶ πού εἶπε ὅτι ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Βενθίλος ἐδασάνθηε μὰ δολόκληρη ὄρα γιὰ νὰ ἐξηγήσῃ τρεῖς στίχους τοῦ Ὀμήρου, ἐπὶ τῇ βάσει ἀτεῖρων σχολιασκῶν.

'Ο Κουμουνδούρος ἐνύτταξε τὸν φίλο του μὲ χαμόγελο καὶ τοῦ εἶπε :

— Θαυμάζεις λοιπὸν τὸν Βενθίλο; Ἐγὼ, φίλε μου, δὲν γάνω τὸν καιρὸ μου μὲ χρημῶς. Σέβουσαι κ' ἀγαπῶ τὸν δασκάλου μου γιὰ τὴ πνευματικὴ τροφή πού μοῦ δύνουν καὶ ἰδίως γιὰ τὴν ὑπομονή τους, ἀλλὰ δὲν πούς θαυμάζω καθόλου γιὰ τὸ σχολαστικισμὸ τους, γιὰ τὸ δασκαλιστικὸ πνεῦμα τους.

Μολοντὸν ὅμως πολὺ λίγο παρακολούθουσε ὁ Κουμουνδούρος τὶς παραδόσεις τῶν καθηγητῶν του, ἐλάχιστοι νέοι εἶχαν διαβάσει καὶ γονέφει τὸσα πολλὰ συγγράμματα, ὅσα αὐτὸς κατὰ τὸ διάστημα πού ἦταν φοιτητῆς.

***

'Ο Ἀλέξ. Κουμουνδούρος ἦταν ἀφελῆς σπὶς πρῶτους, τύπος ἀπλοῦ ἀνθρώπου, εὐφρῆς, μὲ στανία ὀρθή κρίσι, μὲ μνήμη τεραστίαν. Δὲν τοῦ ἄρσεε ἡ πρῶλογια. Μίλουσε λίγο, μὲ τόνο φωνῆς ἁρμονικὸ καὶ γλῶσσα μοναδική.

Δὲν ἦταν ἐπιμονὸς σπὶς ἰδέες του, οἶτε τοῦ ἄρσεσαν οἱ κωργάδες. Καὶ ὅμως μὲ τὴ διαλεκτικῇ του τέχνη καὶ μὲ τὴν περῶ του κατώτερου νὰ παίγνη τὸ συνομιλητὴ του μὲ τὸ μέρος του καὶ γὰ τὸν κᾶνη νὰ παραδέχεται τὴ δική του γνώμη. Γ'ν' αὐτὸ ἦταν πολὺ ἀγαπῶς σπὶς φίλους του καὶ ἡ συνομιλία του περιζήτητη, γοητευτικὴ καὶ ὀφελῆμη, γιατί ἦταν ὀπάρουσα εσθάρων μελετῶν καὶ κρίσεων.

Τὰ φοιτητικὰ αὐτὰ προσόντα του πού ἐλαμψαν καὶ τελεωκατέθησαν ἀργότερα, τὸν ἔκασαν ἕναν ἀπὸ τούς μᾶλλον γοητευτικῶς ῥητορας τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου.

Φοιτητὴς ἀκόμα ἄρχισε νὰ δημοσιογραφῇ καὶ ἐδημοσίευε ἀξιόλογα ἄρθρα εἰς τὴν τότε ἐκδομένη ἔφημερίδα «Ἀθῆνας καὶ εἰς ἄλλα φύλλα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχε δημοιογραφῆει μὰ σοβαρὰ ἀντιπολιτεύσεις κατὰ τοῦ Ὀθωνος καὶ διαφόροι φιλελεύθεροι, ὅπως οἱ ἀδελφοὶ ποιηταὶ Σούτσοι, ὁ Θ. Ὀρφανίδης, ὁ Κρίνος καὶ ἄλλοι, προκαλοῦσαν συχνὰ σσημές, συγκρούμενοι μὲ τὴν ἀστυνῶα.

'Ο Κουμουνδούρος ὅμως, ὄχι μόνον δὲν ἔλαβε μέρος σπὶς ἐπισοδία αὐτὰ, ἀλλὰ, καίτοι πραγματικῶς καὶ κατὰ βάθος φιλελεύθερος, ἀπεδοκίμαζε τὰ σαλταμαγκαλά καὶ θεατρικὰ κῶματα τῶν ἀδελφῶν Σούτσων καὶ τῶν συντρόφων τῶν. 'Ο Κουμουνδούρος ἦταν συντηρητικῶς φιλελεύθερος καὶ τέτοιος ἔμεινε καθ' ὅλη τὴ ζωὴ του.

***

'Οταν ἦταν πρωθυπουργὸς ὁ Κουμουνδούρος, μιά μέρα κατέβαινε ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο τῶν Ἐσποτερικῶν μὲ τὸν φίλο του βουλευτὴ Κατριβάνο. Ἐπρόκειτο μὲ πᾶνε περιπᾶτο μὲ τὸ ἀμάξι ὡς τὰ Πατήσια.

'Οταν ὅμως κατέβηκαν στὸ δρόμο, ἕνα πλήθος πτωχῶν περιτρογῶσε τὸν πρωθυπουργὸ, ζητώντας του βοήθεια ἀπὸ τὸ κοντιλὸ τῶν περιθάλμων.

— Πολὺ λιποῦμαι, τοῦς εἶπε τότε μὲ λίπη ὁ Κουμουνδούρος, γιατί δὲν μπορῶ νὰ σᾶς βοηθήσω. Ἐ Βουλι μοῦ ἀτέργαξε τὸ σχετικὸ κοντιλὸ πού προῦρξα γιὰ σᾶς καὶ δὲν ἔχω νὰ σᾶς δώσω λεπτὸ.

Λέγοντας τὰ λόγια αὐτὰ, προχώρησε πρὸς τὸ ἀμάξι του λυπημένος. Ἐξᾶφνα ὅμως σταμάτησε καὶ εἶπε οἱ τοῦς πτωχοὺς νὰ περῶμεν ὀπισπο νὰ γυρῶσι ἀπὸ τὸν περῶτο. Ταυτοχρόνως διέταξε ἕνα κλητῆρα νὰ τοῦ φέρη χαρτὶ καὶ πένα καὶ ἔγραφε ἕνα σημείωμα στὸν κεντρικὸ ταμια.

— Μὰ ἀφοῦ δὲν ἰπάραξει σχετικῇ πίστας, τί τοῦ γράφατε; τοῦ παρατήρησε ὁ φίλος του Κατριβάνος.

'Ο Κουμουνδούρος ἐσῶπαυσε. Ἐφργαν κατόπιν γιὰ τὰ Πατήσια.

Ἐνῶ ἦσαν σπὶς μισὰ τοῦ δρόμου, ὁ Κουμουνδούρος διέταξε τὸν ἀμάξι του νὰ γυρῶσι πίσω.

— Φτωχοὶ ἄνθρωποι!... Ἐνε κρῖμα νὰ περῶμεν ἔξω ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο, εἶπε στὸ φίλο του.

'Οταν γύρισαν ἔξω ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο, φῶναξε τὸν κλητῆρα καὶ μὲ χαρὰ ἔπηρε τὰ χρήματα πού τοῦ ἔσπειλε ὁ ταμιας καὶ τὰ μοίρασε

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΟΥ ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΣΕ ΤΗ ΔΟΞΑ

Η ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΜΙΑΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑΦΟΥ

Η Μαργαρίτα Ώντου, η συγγραφέας του «Μοδιστράδικου της Μαρι Κλαίρ». Πώς γνώρισε τη δόξα και δεν έμεινε απ' αυτή. Τα δυστυχισμένα παιδικά της χρόνια. Στο Άσυλο των Όρφανών. Βοσκοπέυλα σε μία έξοχη. Η πρώτη επαφή της με τα βιβλία. Μοδίστρα στο Παρίσι. Ράψιμο και γράψιμο. Ο θρίαμβος του πρώτου βιβλίου. Ο ένθουσιασμός δύο μεγάλων συγγραφέων, κ.τλ. κ.τλ.

ΣΦΑΛΩΣ κανείς δεν θα πίστευε ότι ζει σήμερα στο Παρίσι μια συγγραφέας πρώτης τάξεως, η οποία άν και γνώρισε όλη τη δόξα του επαγγέλματός της, ξαναγίωσε μόνη της στην αφάνεια και ζει φτωχικά σχεδόν, άρρωσμένη στην εργασία της.

Και όμως η συγγραφέας αυτή υπάρχει και είναι η περίφημη Μαργαρίτα Ώντου που έγραψε το άριστοποιηματικό μυθιστόρημα, «Το Μοδιστράδικο της Μαρι-Κλαίρ».

Όταν εξέδωσε το έργο αυτό, η Ώντου ήταν ακόμα μια μικρή μοδιστρούλα, πάντα άφορητη, πολύ φτωχή, σχεδόν τυφλή. Έπειτα από λίγες μέρες διός ο κόσμος μιλούσε γι' αυτή. Το βιβλίο της έγινε στην καταληκτική κυκλοφορία των 100.000 αντίτυπων κι' έπαιρνε συγχρόνως ένα μεγάλο φιλολογικό θραύειο.

Η Μαργαρίτα Ώντου όμως δεν έμεινε απ' τη δόξα. Άφησε απλώς τη βελόνα του ραψίματος, έπιασε οριστικά την πένα και συνέχισε την εργασία της.

Δεκατέντε χρόνια πέρασαν από τότε. Η Μαργαρίτα Ώντου όμως δεν έχει αλλάξει σε τίποτε. Έξακολουθεί να ζει όπως και τον καιρό που ήταν ακόμα άσημη, στο ίδιο πάντα άπλο σπίτι.

Έκεί την επεσκέφθη τελευταία ένας Παρισινός δημοσιογράφος και της έπηρε με συνέντευξη, από την οποία άναδημοσίως παρακάτω τα πιο ενδιαφέροντα κομμάτια, τα οποία άποτελούν ένα είδος βιογραφίας της Μαργαρίτας Ώντου...

— Η μητέρα μου, λέει στο δημοσιογράφο με τη βαλεία φωνή της, πέθανε όταν ήμουν ακόμα τριών χρόνων. Την θυμάμαι άκοια πεθανένη, εξαλομένη καθώς ήταν άπάνω στο χροβάτι της, κατάχλωμη, με τα μαλλιά της λυτά και με δυο λαμπάδες που έκαιγαν πλάι της. «Έπειτ' από λίγες μέρες ο πατέρας μου έφυγε για την Άμερική, εγκαταλείποντάς με σ' ένα Άσυλο Όρφανών, που τό διηθήθιαν καλογηρές... Στο Άσυλο αυτό έζησα εύτυχισμένη, γιατί όλες η αδελφές μ' αγαπούσαν. Μιά μάλιστα απ' αυτές, η αδελφή Μαρία, μ' αγαπούσε σαν παιδί της. Έζησα εκεί μέσα έφτά όλόκληρα χρόνια. Αγαπούσα τόσο πολύ τα μαθήματά μου, ώστε όλες η δασκάλλισές μου έλεγαν για μένα : «Σίγουρα αυτή η Μαργαρίτα θα γίνει μια μέρα σοφή...» Όταν ήθελε ο καιρός να φύγω από τό άσυλο, ήμουν τότε δεκατριών χρόνων, και μ' έστειλαν σε μια άγορική της Σολώνης ως βοσκοπούλα.

»Έκεί έπεισα πάλι σε καλούς άφεντάδες... Δεν λέω μ' αυτό ότι δεν έφτιαγα καμιά φορά και καμιά ξυλιά... Όστόσο ποτέ δεν μ' έθεσαν στα σοβαρά και όλοι ήσαν καλοί για μένα. Προσάντων ο αδελφός του οικοδεσπότη. Αιτός δεν μου μιλούσε σχεδόν καθόλου, α έγνωσθα πως με συμπάθησε ξεχωριστά και πως ήταν πρόθυμος να θυσιαστή για μένα... Μια μέρα μάλιστα άγόρασε και μου χάρισε ένα χροτό βιβλίο με τραγούδια... Γιατί ήξερε πόση μανία εί-

στούς φτωχούς.

— Μά δεν μου λές τί λεπτά έστειλε ο ταμίας ;
— Μου προσέφερε το μισθό του ερχομένου μηνός ! του έλεε ο Κομμουνδούρος γελώντας.

— Καί τα μοίρασε όλα ; χριστιανέ μου ; Για τό σπίτι σου δεν κράτησε τίποτε ;

— Άς φροντίσει να τά οικονομήσει η Εδθμία, (η γυναίκα του, όπως μοιρέσει. Γιατί άν δεν έκανα αυτό ποικνα, φίλε μου, δεν θα μπορούσα να κοιμηθώ άποψη !

Τό ανέκδοτο αυτό φτάνει για νά ζωγραφιστή η μεγάλη καρδιά του Κομμουνδούρου.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

χα με τό διάβασμα... Έδιάβαζε κάθε έντυπο που έπεφτε στα χέρια μου. Άνακάλυπτα μέσ' στο σπίτι παλιά ήμερολόγια τά όποια έπαιρνα μαζί μου στους άγρους... Μιά μέρα, στην άποθήκη της άγορικής, ανακάλυψα ένα παλιό ξεσκισμένο βιβλίο, τις «Περιπέτειες του Τηλέμαχου...» Άμα τό διάβασα, ο ένθουσιασμός μου ήταν άπερίγραπτος... Νόμιζα πως κάποιος μεγάλος και ξεχωριστός γεγονός είχε συμβεί στη ζωή μου... Ο Τηλέμαχος, και άργότερα ο Σατωβριάνδος, μου έδωσαν τις μεγαλύτερες φιλολογικές συγκινήσεις της ζωής μου... Είν' αλήθεια βέβαια ότι δεν διάβασα πολύ στα τελευταία χρόνια, γιατί ο γιατρός, έξ αίτίας των ματιών μου, μου άπαγόρευσε άυστηρά κάθε μελέτη...

— Έπειτ' από λίγον καιρό, έξακολουθεί η Μαργαρίτα Ώντου, α ιδιοκτιχται της άγορικής, ο όποιοι τόσο μ' αγαπούσαν, πούλησαν τό κτήμα τους. Οί άλλοι που τότε άντικατέστησαν, μ' έδιωξαν... Έκλεινα μέσα μου όμως μια καρδιά που θα ήθελε ν' αγαπήσει όλο τον κόσμο... Άλλοίωστο, όμως ! Ήμουν τόσο μόνη... Εύτυχώς τότε έγνωσα την άγάτη... Είχα ύψώσει τό μάτια μου πολύ ψηλά από μένα. Μά ο άγατημένος μου μ' άγάτησε κι' αυτός... κι' από τότε κλείνω τόν παράδεισο μέσα στην καρδιά μου...

Στό σημείο αυτό η Μαργαρίτα Ώντου σταματήσει για λίγες στιγμές τη διήγησή της συγκινημένη. Έπειτα έξακολούθησε :

— Έκείνη την εποχή άκριβώς ήθα στο Παρίσι κι' έπιασα δουλεία σ' ένα μοδιστράδικο... Μολονότι δούλευα σκληρά από τό πρωί ώς τό θράδι, εν τούτοις πολλές φορές μου έλλειπε και τό νομιά μου... Τέλος καθόρθωσα ν' άνοιχτώ δικό μου μοδιστράδικο... Ήμουν τότε τόσο εύτυχισμένη, τόσο περήφανη, όσο δεν ήμουν ούτε την εποχή που έξέδωσα τό πρώτο μου μυθιστόρημα... Φυσικά, τό μοδιστράδικο μου δεν θριασκάν σε καμιά μεγάλη λεωφόρο του Παρισιού... Ήταν ένα μικρό μοδιστράδικο, μά επειδή είχα επδέξει χέρια, η δουλεία μου πήγαιναν πολύ καλά.

— Έργάζεσαι τότε ; την διέκοψε στο σημείο αυτό ο Παρισινός δημοσιογράφος.
— Έργαζα πάντοτε... Τό γράψιμο ήταν και είνε τό μεγάλο πάθος της ζωής μου, όπως στους άλλους είνε τό ποτό... Τό κρανίο μου ήταν πάντα γεμάτο, τόσο γεμάτο ώστε γνιωνοθα κάποτε την άνάγκη νά τ' άδειάζω, γιατί άλλωθως νόμιζα πως θα τρελαινόμουν. Έτσι, κάθε νύχτα έπαιρνα ένα κομμάτι χαρτί και χάραζα άπάνω σ' αυτό ό,τι γέμιζε τό μυαλό μου... Μονάχα με τόν τρόπο αυτό ήσυχάζα και μπορούσα νά κοιμηθώ... Δεν έγραφα με την πρόθεση νά διαβάσουν άργότερα οί άλλοι τά γραφομένα μου... Αυτό δεν τό σκέφτηκα ποτέ...

»Έκείνη την εποχή είχα γνωριστεί με τόν άληθινό συγγραφέα Σάρλ—Λουί Φίλιπ, με τό δικηγόρο Σάρλ Σανθέν, με τούς όποιους έκανα κάθε βράδυ παρέα σ' ένα ζωαροπλαστείο της συνοικίας μου... Ένα θράδι, λοιπόν, καθώς καθόμαστε κι' οί τρεις, έτσι για νά παίξω, έπιασα μ' έργαζα τά πορτραίτα τών φίλων μου...

»Μόλις ο Σάρλ—Λουί Φίλιπ τό διάβασε, φώναξε μ' ένθουσιασμό :
— Μά αυτά είνε καταληκτικά...
»Κι' άμέσως, χωρίς νά χάνη καιρό, πήρε τά χειρόγράφα μου κι' έτρεξε στο σπίτι του μεγάλου συγγραφέως Μαριέλ Σόβιτ, στον όποιο τό διάβασε.
— Μπράβο ! φώναξε ο Σόβιτ. Αυτή η γυναίκα θα γράφη άριστοποιηματα...

»Έτσι έγραφα τό «Μοδιστράδικο της Μαρι—Κλαίρ». Έννοείται πως έγραφα μόνο τη νύχτα, γιατί την ήμερα έγραβα... Όλοι βέβαια περίμεναν νά γίνη κάποιος θόρυβος με τό έργο μου, μά κανείς ποτέ δεν ύποψιαζόταν πως θα σημειώνα μια τέτοια έπατυχία... Αυτό όμως τό φρέλια και στο Μαρτιώ, ο όποιος μόλις διάβασε τό μυθιστόρημά μου έγραψε τά έξης : «Όλα στο έργο αυτό έβρισκονται επί θέσει τους... Είνε οσοτό άριστοποίημα».

— Πουά έντύπωσι οās έκανε η δόξα ; ρώτησε στο σημείο αυτό τη Μαργαρίτα Ώντου ο Παρισινός δημοσιογράφος.
— Ω ! του άπάντησε γελώντας. Ξέρω πολύ καλά τη ζωή για νά θεωρώ τη δόξα ως πράγμα ψεύτικο... Είμαι ενχοριστημένη όστοςό γιατί με τά χρομάτα μου κέρδινα από τά έργα μου, μπόρεσα κι' άνάβησα τά τρία μου άνεψάκια κι' έγκατέλειπα τό ράψιμο, που μου κατέστρεψε τά μάτια για ν' άφοσιωθώ στο... γράψιμο !

Η Μαργαρίτα Ώντου (Σκίτσος του Τεζιέ)